

Temaintro: Statsbegreber

"Forskere har en tendens til at se en spirende nationalbevidsthed og en statsdannelsesproces i netop den periode de studerer."

Ovenforstående citat kommer fra arkæologen Jon Adams oplæg i forbindelse med *The 13th International Symposium on Boat and Ship Archaeology* afholdt i 2012 i Amsterdam. Citatet henleder opmærksomheden på det problematiske ved at bestemme, hvornår et samfund kan karakteriseres som en stat. Helt grundlæggende handler det om, hvilken definition på en stat, forskeren benytter.

I arkæologisk sammenhæng anvendes for eksempel bofasthed, håndværksspecialisering, kontrol over vigtige ressourcer (herunder indkrævning af skatter og afgifter) eller samlede forsvarstiltag, som argumenter for en spirende statsdannelse, mens flere historikere reserverer statsbegrebet til at betegne en samfundsorganisation med fastlagte grænser og et omfattende bureaukrati – det vil sige den moderne nationalstat med rødder tilbage til 1600- og 1700-tallet.

En retning inden for den arkæologiske forskning har sat statsdannelsesprocessens begyndelse i Sydskandinavien

til de første århundreder efter Kristi fødsel (Hedeager 1990; Lund Hansen 1995; Ethelberg 2000). Disse tidlige samfundsorganisationer omtales som ikke-moderne stater, traditionelle stater, stammestater, eller lignende, og de betegnes som kendetegnet ved at bestå af fragmenterede og ofte ustabile herskabsområder samt et segmenteret magtapparat. Andre arkæologer argumenterer for en spirende statsdannelsesproces i det 8. århundrede e. Kr. og med en egentlig statsdannelse i løbet af det 10. og 11. århundrede (Randsborg 1980; Skre 2007; Dobat 2009).

Med dette tema ønsker vi at diskutere statsbegrebet; ikke for at opnå konsensus om begrebets rette brug, men for at belyse de forskellige stemmer i en diskurs, der deles af mange forskellige humanistiske og samfundsvidenskabelige fag.

Vi har bedt filosofen Ole Thyssen, historikeren Nils Hybel og den klassiske arkæolog Rubina Raja om at belyse statsbegrebet, og efterfølgende vil arkæolog og redaktionsmedlem Morten Ravn sammenfatte og perspektivere de forskellige bidrag.

Redaktionen

Litteratur

Dobat, A. S. 2009

The state and the strangers: the role of external forces in a process of state formation in Viking Age south Scandinavia (ca. AD 900-1050).

Viking and medieval Scandinavia, 5: 65-104.

Ethelberg, P. 2000

Skovgårde. Ein Bestattungsplatz mit reichen Frauengräbern des 3. Jhs. N. Chr. Auf Seeland. København: Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab.

Hedeager, L. 1990

Danmarks jernalder. Mellem stamme og stat. Århus: Aarhus Universitetsforlag.

Lund-Hansen, U. 1995

Himlingøje, Seeland, Europa. Ein Gräberfeld der jüngeren römischen Kaiserzeit auf Seeland, seine Bedeutung und internationalen Beziehungen. København: Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab.

Randsborg, K. 1980

The Viking Age in Denmark. The Formation of a State. London.

Skre, D. 2007

Towns and Markets, Kings and Central Places in South-western Scandinavia.

I: Dagfinn Skre (ed.), *Kaupang in Skiringssal. Kaupang Excavation Project. Publication Series, Volume 1*: 445-469. Aarhus/Oslo.